ГОДИНА XXXI. На Цетињу, у Суботу 25 Маја 1902. БРОЈ 21.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ.

Цијена

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4 фор., на по године 2 фор.

За АУСТРО-УГАРСКУ БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год. 6 фор., на по год. 3 фор.

За све остале земље годишње 20 фран. у злату, на по године 10 фран., у злату.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштанском упутницом непосредно администрацији „Гласа Црногорца“ на Цетиње, а коме је наручније, г. *Перу Рамодановићу*, к. ц. агенту у Котор. Дописи се шаљу уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се: за сваку ријеч или за број од пет пфенра по 2 новчића за први пут, а за сваки даљи пут по 1 новчић.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ.

— Његово Краљевско Височанство Господар приспио је у четвртак у баварско купатило Кисинген.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 24 маја.

При расправи иностраног буџета у италијанској камари претресала се инострана политика италијанска. Истина, расправа је била много краћа и мирнија него ли прошле године, али су говорници, који су у њој учествовали, ипак поновили све прошлогодишње своје мисли и о обновљењу тројног савеза, и о Арбанији, и новим односима са Француском. Министар иностраних дјела г. Принети поновио је прошлогодишњу изјаву, да између Италије и Аустро-угарске постоји потпун споразум односно Арбаније и то у уздржању status quo. Што се тиче обновљења тројнога савеза, изјавио је Принети у главном ово: Савезне владе нијесу још ништа потписале, али су све три показале чврсту вољу, да у своје вријеме обнове тројни савез. Нама су, вели министар, препоручивали политику изоловања. Овај тренутак је за то сасвим незгодан, кад је општа тежња за груписањем и кад се још прелазе и садањи савези Чак и Инглеска напушта своју Splendid isolation. Разноликост интереса и њихова веза у свијетским питањима захтијевају одлучно те савезе, без којих би се морало страховати од изненађења. Што се тиче Италије, то се мора признати да је њен споразум са Француском у Средоземноме мору у многоме поништио она страховања, која су у своје вријеме навела Италију да ступи у тројни савез. Али било би погрјешно мислити, да је тај главни разлог био уједно и једини за ступање Италије у тројни савез. Многе друге интересе обезбједио је и обезбјеђава за Италију тројни савез, чија важност све више скаче. *Благодарећи тројном савезу, Италија може рачунати на то, да се не само у Албанији, него у опште нигдје на Балкану неће моћи остварити никаква комбинација без знања и на штету Италије*, и кад би се против воље Италије и против њене жеље, да одржи status quo у Средиземном мору, то пореметило, она би имала сигурности, да неће наћи никог, који би јој спријечио пут у њеним оправданим захтијевима. Против тројног савеза изнијело се, да захтјева прекомјерне издатке за војску и да пријети миру. Што се тиче издатака за војску, то је сасвим јасно кад би се икад у Италији нашао државник, да не обнови тројни савез, да би му прва брига била, ако не мисли издати краља и отаџбину, да се побрине за безбједност земље, ма колико она коштала Што се тиче опасности за мир образовале су се двије групе па се није показало трвење ни у Јевропи, нити игдје у свијету Тројни савез, та еминентно миљубива и дефанзивна творевина остаће као и досад најважнији елеменат равнотеже и мира. Истакло се мишљење, да ће обнова тројног савеза шкодити срећно васпостављеним добрим односима с Француском Гроф Билов и гроф Голуховски, а исто тако и он — Принети — већ су у пређашњим приликама нагласили, да тројни савез по свом миљубивом значају не смета ниједној савезној сили, да се споразумјева са другом којом силом ван савеза Додаје још, да тројни савез, у ком нема ничег агресивног против Француске и ничег што би пријетило њеном миру и безбједности, ни на који начин не може бити сметња за одржање и развитак срдачних односа између Италије и Француске. У тренутку, кад су Италија и Француска почеле расправљати питање о Средоземном мору, која су их по изгледу раздвајала, могле су констатовати да се њихови интереси могу лако сложити, да је за то потребно да се уклоне неспоразуми, који би могли помутити међусобне односе Како се истицало, да неки протоколи и конвенције, што су додати уговору о тројном савезу, мијењају политику тројног савеза, па чак имају и агресиван карактер према Француској, то он — Принети — сматра за нужно да изјави, како таквих протокола и конвенција нема. —

То је суштина његове изјаве.

Петроградске „Новости“ наоде неку разлику између изјаве г. Принетиа и експозеа грофа Голуховског односно обновљења тројнога савеза: док је аустро-угарски министар спољних послова казао, да ће уговор тројног савеза бити у његовој цјелости обновљен, италијански министар изјављује категорички, да у обновљеном уговору неће бити никаквих обавеза противу Француске. Петроградски лист вели: „Такве обавезе постојале су у досадашњем уговору тројнога савеза. А пошто их г. Принети сада одриче, то значи да се тројни савез обнавља с неким измјенама .. По увјерењу г. Принетиа, обновљење тројнога савеза неће ни најмање шкодити даљем учвршћивању француско-италијанског зближења. И сама ова изјава довољна је да открије разлику између пређашњег уговора тројног савеза и садашњег... То довољно јасно опредјељава услове, под којима је италијанска влада пристала на обновљење тројнога савеза... У опште, Принетијева бесједа не одликује се ни искреношћу, ни особитом убједитељношћу. Она је више формална, и више негативна него ли позитивна“..

Али је најважније, што француска штампа вели о изјави г. Принетиа. Паришки „Радикал“ је задовољан њоме. „Пти Паризиен“ овако завршује: „Пада у очи мало неодлучан тон бесједе. То значи да Италија није потпуно задовољна Њемачком и Аустријом, и утврђује да се Италија радује што се измирила са Француском. Ипак тројни се савез мора обновити. Што се може закључити из овог противурјечја, него да је тројни савез само нека формула без стварне вриједности, и да је изгубио свој првашњи карактер?“ „Журнал“ вели, да се Принети није дуго задржао о питању Јадранског мора, али је доста рекао, да се може разумјети, да се на Балкану отварају нови изгледи. „Еклер“ вели, да је већ опазио поводом говора грофа Голуховског, да Италија тражи обновљењем тројног савеза не већ савез против Француске, него обрану против амбиција Аустрије, и сада изгледа да је тако. Уопште француска штампа ништа не пребацује Италији због објављеног обновљења тројног савеза, и то је доста значајно.

Аустро-угарски владини листови такођер су задовољни са изјавама г. Принетиа, али бечки „Рајхсвер“ сарастично пише, како је г. Принети један од најзадовољнијех Јевропејаца. „Из почетка је волио презирати тројни савез. Послије је био тако добар, да допусти његово постајање, наравно под условом, да га се не омета у његовом батка лубакању. И гроф Билов и гроф Голуховски били су доста милостиви, да пусте схваћање г. Принетиа у снази, те тако је могао италијански министар спољних послова послужити римску камару плодовима свог дјеловања, а то су; тројни савез, интимитет са Француском и срдачни односи с Инглеском. И то није још све. Г. Принети изволио је у својим истраживањима на мани открити и Аустрију, и изразио је милостиво своје мњење, да су Аустро-угарска и Италија за status quo у арбанашком питању... Аустро-Угарска и Русија сложиле су се на status quo у балканском питању. Али сада долази Италија и виче: status quo!.. И кад би у којој прилици Аустрија хтјела да буде активна у Арбанији, што би могла и што би смјела Италија противу тога имати?“. О тројном се савезу бечки лист овако изражава: „Гроф Голуховски је објавио неизмијењени тројни савез, а ми сада јасно видимо, како изгледа тај неизмијењени тројни савез. Он није војнички, јер у свој Јевропи влада сама једнодушност, и увјерава се да у уговорном документу нема ниједне тачке против Француске. Он није политички, јер Италија може ступити у обавезе са једном силом двојног савеза, са француском републиком. И он није економски, јер је г Принети могао изјавити, да је он за трговинске уговоре са Њемачком и Аустро угарском само онда ако ти уговори Италији буду корисни. Што би онда био тројни савез, ако он није ни војнички, ни политички, ни економски? Онда би био комад папира без вриједности, само да њим политички пушаџије запаљују своје мирне луле“.

Рат између Бура и Инглеза довршен је, а мир склопљен. Вијест о миру изазвала је у инглеском народу велико одушевљење. У ноћи од недјеље до понедјелника звонила су звона у свим црквама, а народ је као изван себе од радости пролазио улицама пјевајући патриотске пјесме Како да се објасни толика радост и усхићење у иначе доста хладнокрвнијех Инглеза?

Инглеска је велесила, једна од првијех на свијету. Она није рат водила противу које друге велесиле; она није коју другу велесилу побједила, она није на бојишту убрала ловорике Инглеска се борила против једног малог народа. За цијелог трајања рата њезина је војска вазда била десет пута бројем јача од бурске, па упркос томе она је претрпила поразе а рат је трајао двије године и по. Сва слава иде Буре Цијели свијет гледао је и данас гледа на њих правим удивљењем У њима види велике патриоте, дивјунаке, храбре борце за слободу златну. Склопљеним миром нијесу до душе Бури постигли своју коначну цијељ: потпуну независност, али ни Инглеска, која се држи побједитељицом, није своју цијељ постигла. Она је ишла за тијем, да безусловно покори Буре, да безусловно анектира њихове републике. Она је ишла за тијем, да оживотвори велику своју основу, по којој би цијела Африка од југа до сјевера била њена. Она је хтјела несломљиво учврстити своје колонијалне посједе и у својим колонијама показати се свемогућом. Па у мјесто свега тога она је морала преговарати с Бурима Она је морала напустити своју основу. Она је показала своју слабост за копнени рат и њезин је углед у колонијама пануо. Она је морала скрштенијех руку гледати, гдје се у свијету, нарочито у Китају, Америци и Њемачкој догађаји развијају противни њеним интересима, па се показала немоћном, да такво за њу неповољно развијање заустави Она је морала тражити савез малог Јапана и тијем се тјешити.

Кад се све ово узме у обзир, онда се одушевљење Инглеза може свести једино на то, што им је једна једном пошло за руком склопити мир, који их је ослободио и ријешио страшних поњедица, скопчаних с овим ратом. Сад је велика, смртна опасност за Инглеску нестала! Она сад може показати свијету опет слободне руке, држећи у њима сву дојакошњу своју власт, а поврх тога и цијело земљиште јужне Африке, које је за очување њезиног индијског посједа од напредне вриједности.

Услови склопљеног мира садрже ове четири главне тачке:

I тачка: Бургери, који се налазе под оружјем, одма ће положити оружје и предати све топове и сву муницију, која се налази у њиховом посједу или под њиховим надзором. Одустаће од даљег отпора против ауторитета краља Едуарда VII. кога признају за свог законитог суверена.

II. тачка: Сви Бургери који стоје под оружјем, а који се налазе изван граница посебина Трансвала и Оранжа, и сви заробљеници, који се сада налазе изван јужне Африке и који су Бургери, ако изјаве, да ће бити поданици краља Едуарда, биће репатрирани чим се набаве и осигурају средства за превоз и храну.

III тачка: Бургери, који се на тај начин буду предали и вратили натраг, неће бити лишени личне слободе и имања.

IV. тачка: Против Бургера, који се буду предали или се вратили натраг, неће се покретати ни грађански ни кривични поступак за дјела, која су учинили у свези са ратом. Ова тачка се не распростире на њесна дјела, која стоје у опреци са ратним обичајима, а ова посљедња ће се по завршетку рата изнијети пред војни суд.

У даљем говору је Балфур изнио остале уступке, који ће се учинити Бурима. Холандски језик ће им се поштовати у администрацији, на суду, и у школама. Дозвољено ће им бити носити оружје за одбрану против звјерова и дивљака, али ће им за то бити потребна дозвола вла-

сти. Чим буде могуће, замјениће војничку управу грађанска управа, а чим прилике буду дозволиле, увешће се заступничке институције и аутономија. За подизање похараног имања даће инглеска влада три милијона лира штерлинга. Осим тога Инглеска прима све обавезнице и дугове транзвалске и оранжке владе а на грађанство се неће ударати порез за накнаду ратних трошкова. Осим назначеног новца, инглеска влада је вољна дати за подизање имања зајам под повољним условима. Африкандери, инглески поданици из насеобине Капланда, који су јуначки потпомагали своју јуначку браћу из Трансвала и Оранжа, нијесу добили амнестију. По једној изјави капландског гувернера Милнера, устапи ће бити изведени пред редовне судове гдје ће им се судити због велеиздајства по законима, али смрћу не може бити ни један кажњен. Устапима, који су се борили као обични војници биће казна то, што ће изгубити сва бирачка права: неће моћи бити бирачи ни за парламенат, ни за окружно, ни за општинско представништво. Они пак који су под капландском владом заузимали какво службено мјесто, и који су били команданти у бурској војсци, биће стављени због велеиздајства или пред редовне судове или пред судове који ће се нарочито образовати на ту сврху.

Уговор о овом миру потписали су у име инглеске владе Киченер и Милнер; у име Оранжа Стејн, Девет, Оливијер и Херцог; у име Трансвала Шалк Бургер, Рајц, Луј Бота и Делареј.

Италијанска и француска штампа слави Буре. Париски „Тан“ види опасан момепат за будућност, ако Инглеска Бурима ускрати аутономију. О задовољству бурске расе зависиће поглавито, хоће ли нова инглеска тековина у јужној Африци бити трајна и сигурна. Поред насилног инглеског карактера тешко је вјеровати, да ће нови властодрпци икада стећи симпатије покорених република, а тешко је опет и вјеровати, да ће Бури заборавити и прегорети своју самосталност или да ће у њима нестати успомена на херојску борбу за државну своју независност. Бури ће према досадашњем искуству остати у јужној Африци по Инглеску врло опасан елеменат, око кога ће се купити и остала културна племена па можда и сами Африкандери. С тога ће тек будућност показати, да ли је Инглеска мудро поступала, кад је до краја уништила самосталност република Оранжа и Трансвала. Мир је до душе склопљен и потписан, али да ли се је тиме повратио и мир духова, то је друго питање, које још чека своје ријешење.

ФРАНЦУСКИ ЖУРНАЛИСТИ У ПЕТРОГРАДУ

Г. Гастон Калмет, главни уредник париског „Фигара“, опуномоћен француским журналистима, који су били у Петрограду, приликом посјете г. Лубета, управио је сљедеће писмо г. Суворину, издаваоцу петроградског „Н. Времена“, као старјешини петроградске штампе:

„Г. Суворину, издаваоцу „Н Времена“, пресједнику комитета петроградске штампе

„Г. Пресједниче, преставници француске штампе, који су присуствовали у Петрограду незаборавних дана, које смо преживјели, оставили су на мене при поласку најпријатнију дужност: повјерено ми је да изразим руској штампи од стране француске штампе, како смо ми били тронути приправљеним нам дочеком. Али примајући се те дужности, ја осјећам, да немам ријечи, да изразим наше опште силно осјећање. Сваки час, међу вама проведени, — или на општим скуповима или у приватном кругу, међу усхићеним мноштвом рускога народа или измјењујући мисли с ким од вас, поздрављани дивном срдачношћу усхићеног мноштва или чашћени знаменитом сабрањом с оном утамченом љубазношћу, какву ви умијете улити у изразима ваших осјећаја, — ми смо се с радосним поносом осјећали не толико као гости гостопримног народа, колико као браћа великодушних људи, који су готови одати се са свом душом. Ви и сви ваши садругови, г. пресједниче, а с вама вас руски народ пружили сте нам прекрасну ријетку илузију као да смо ми код вас нашли другу отаџбину.

„Ми заједнички радимо на прекрасној задаћи све више и више тјешњег узајамног слијевања руске душе и душе француске. Нама припада да служимо у исто доба и чудноме привлачењу двају народа једног к другом и комбинацијама мудре дипломације. Али је велика срећа, када се људи, позвани да воде општу ствар, науче разумијевати се и уважавати друг друга. Ми смо заједнички то схватили. Ваше су руке биле протегнуте у онај час, кад смо ми вама наше пружали. Несравњива је свечаност у сриједу вечер, када нас је примало све, што има Русија у кругу вијених људи, и ми можемо рећи, да смо у истини били гости руске мисли, — та свечаност створила је и утврдила наш савез; осмјелићу се да овдје изустим ријеч Цареву — та свечаност освештала је *неизмјењиву* вјерност наших узајамних осјећаја.

„На такве манифестације било би увриједа одговорити изразом благодарности. Дозволите ми, г. пресједниче, да вам кажем, да смо ми преспуњени неизмјерном радошћу, и да ми, одани руској штампи и њеном поштованом старјешини, из дубине наших срдашца желимо јој славе и напретка“.

Ево журналисти, који су опуномоћили г. Калмета, да управи ово писмо г. Суворину:

Bourdon и Tardieu (Фигаро), Gaston Leroux (Матан), Gaston Stiegler (Français), Richard (Petit Journal), Pierre Mille (Temps), Lapauze (Gaulois), Combe (Journal des Debats), Hutin (Echo de Paris), Valoys (Journal), Vivant (Petit Gironde), госпођа Bernard (La Fraude), г. Bernard (L' Jndipendence Belge), Coyba депутат (Nouvelle Revue), Babin (Jllustration), Piston (La Vie illustre), Pognon и Barbier (Agence Havas), Georges Fournier (Agence Fournier), Lavanaunt (Agence Nationale), Salanson (Paris Nouvelle), Batian и Mottu (Радикал), Ratier сенатор, de luverville (Arme et Marine), Paul Boyer, Pauffin de St. Morel, Backer, Bout i Gaumont.

ДОПИСИ.

Манастир Острог, 18 Маја 1902 г.

Радостан сам што могу јавити: Да се данас, помоћу Божјом, у славу светога Василија; а у здравље Њ. Кр. Височанства нашега узвишеног Господара, — бљежи у Љетопису Свето-Острошкога Манастира и то: Да је нови колски пут, који води од Никшића и Данилова-града — довршен до у Острог. Рано из јутра тога дана сви су радници дошли у манастир те примили потпуну наплату за радњу. Око двије уре послије подне, дошла је прва кароца у Острог, у којој бјеше: Управитељ Грађевина г. инжињер Марко Ђукановић са г. Архимандритом Острошким Петронијем Рајичевићем, који изашли бјеху, да пут гледају, па их на путу кароца срела. Кад су били близу врата од авлије манастирске, ђе сви радници са настојником радње овога пута г. Михом Ђуричићем искупљени бјеху; г. Ђукановић поздравио је присутне са „Живио Господар“ — на што радници и сви присутни једно-гласно из три пута узвикнуше „Живио Господар“! — Затим се пошло у цркву на благодарење Богу и светоме Чудотворцу и свесрпском заштитнику Василију, што је овај нови колски пут срећно свршен; тако да од неколико хиљада радника, није ниједан ни прста стукао.

По свршетку благодарења, изашли смо у авлију манастирску — ђе на асталима постављено бјеше разно пиће од стране г. Архимандрита Петронија Рајичевића. Прву је здравицу подигао Архимандрит Петроније, за здравље, срећу и дуг живот, Њ. Кр. В. Господара — затим г. Управитељ Грађевина Ђукановић, за здравље наше народне мајке Њ. Кр. В. Књагиње Милене, — а г. Михо Ђуричић, за здравље и напредак свесрпске узданице и наде Њ. Кр. В. Књаза Насљедника и цијелог Владалачког Дома. Све три ове здравице попраћене су одушевљеним усклицима, живио и живјели! —

Ко је игда био у Острогу, познате су му Острошке греде, и врлетни приступ к манастиру, те ће се чудити, кад му поуздано можемо рећи, да је око радње овога пута потрошено само 66 хиљада круна, са свим поправкама пјаца манастирских, које су по плану сада уређене. — Радњом цијелога пута управљао је само један настојник г. Михо Ђуричић, који својим неуморним радом и вредноћом заслужује похвалу.

Радом овога пута окористили су се: Пјешивци, Вражегрмци, Павковићи и неки дио Бршњана и Луковаца, тако да у поменутим мјестима не само што ове године није нико куповао ваљевине, него су се многи одужили и добро помогли. Овим путем Вражегрмци ће од сада, а већим дијелом Павковићи, своје воће, о којему поглавито живе — у Никшићу о врло јевтиној ћирији гонити. И ако је прије двије године, ограђена била велика кућа у Острогу гдје су поклоници удобно и са задовољством почивали, — опет је због слабог пута потежак био долазак поклоницима, а особито болеснима и онијема који нијесу тешком путовању навикнути; али је сада овим новим колским путем олакшан приступ побожних поклоника светоме Василију, — те кола могу доћи из Никшића до у Острог за један сат и по.

П. Ј. Дамјановић.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Вјера твоја спашће те). Двије недјеље је већ како се у Цариграду више говори о чудотворности једне иконе Св. Богородице, него о свима другим свијетским стварима. Хиљаде православних Хришћана остављају свој свакодневни посао и са породицама хитају старој цркви Св. Богородице у стамболском предграђу Алти Мермер, више Стаматије, да сами виде како чудотворна моћ иконе лијечи болне од најразличнијих болести.

Али да испричамо како се дознало за ову моћ Богородичине иконе.

Једна дјевојка од 18 година боловала је од богиња кад јој је било 5 година, и тада је ослијепила. Њени родитељи покушавали су најразличитија средства и лијечили кћер да би прогледала, али узалуд. Напослјетку су је одвели у Бандерму, гдје, такође, има икона Св. Богородице, за коју Хришћани вјерују да је „фанеромени“, да има чудотворно дјејство у погледу болесника. Дошавши у то мјесто та дјевојка усни прве ноћи Св. Богородицу, која јој је, вели, рекла, да није требало да долази у Бандерму, јер у цркви посвећеној њеном имену у Стамбулу има њена икона која ће јој помоћи, зато нека се врати у Цариград, нека пости недјељу дана, па нека дође у ту цркву, и биће излијечена.

Дјевојка не исприча о томе сну ништа својим родитељима, него се, пошто је целивала Богородичину икону у Бандерми, врати у Цариград, и почне постити, живећи само о хљебу и води, ма да су се томе посту противили њени родитељи, јер нијесу знали због чега она тако строго пости. Лицем на Цвијети, а осми дан њеног поста, она закуне родитеље да је одведу у предграђе Алти Мермер а у цркву Св. Богородице. Кад су дошли у цркву, она замоли свештеника да освети водицу пред иконом Св. Богородице, па да јој онда да у руку икону. Узевши икону у руке, и наслонивши је на чело, дјевојка поче дрхтати и икона падаше на њену главу. За то вријеме она се усрдно молила Св. Богородици. Готово изнемоглој од узбуђења свештеник прими икону од ње, и по њеној молби опере јој угашене очи освећеном водом, и убрише их епитрахиљем. Сирота дјевојка отвараше лагано очи, и прогледавши, падне на кољена, заједно са својим родитељима, и почне славити Бога најусрдније.

За један дан сазнала је сва варош о тој чудотворној икони и хиљаде су се кретале цркви у Алти Мермер (Шест Мермера), многи да и сами потраже исцијељења, а сви из побожности. Навала је била тако огромна, да је црква за недјељу дана и дан и ноћ била дупком пуна, па и порта и околне улице. Многима је, тврди

ЛИСТАК.

ЗЕТСКА РАВНИЦА,

ЊЕН ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ.

Зетска Равница, која је омеђашена: са Југа Скадарскијем блатом од острва Вранине до скеле Подхум, са Запада од острва Вранине ријеком Морачом, Ситницом и Трепчаницом до Црвене Стијене, односно Вељег Брда, са Сјевера Вељијем и Малијем Брдом, ријеком Морачом и Златицом, са Истока кучким, грудским и хотскијем горама, има облик једног паралелограма, којему биле би паралеле: Морача и Ситница са хотско-грудскијем горама, а Скадарско блато или само Блато, као што га амо зову, са присојем Вељега а осојем Малог Брда и Морачом. Прве паралеле остајале би једна од друге до три сахата пјешачког, равног пута, а друге — до пет сахата праволиниалног пута.

Ријеке, које пресијецају Зетску Равницу биле би: 1) Морача од Златице до острва Вранине, гдје утијече у Језеро, која у свом кривудавом току чини до 6 сахата пута; 2) Ситница са својом притоцицом Трепчаницом од Црвене Стијене до Ботуна прелазећи до 2 сахата равног земљишта; 3) Рибница од Какаричке Горе до Старог Града у Подгорици, до $^3/_4$ од сахата даљине; 4) Цијемна од грудског села Динаше до Махале, више од 3 сахата даљине; 5) Ријела (у турској) од Милеша (грудско село) до „тушкијех ливада“, гдје се расипа и губи у лужине, а као њено продужење била би „вија“ Грабовница, која чини у цијелом Лугу најљепши водени пут за Блато, а рачуна се, да је њена вода најздравија за пиће од свију лушкијех вода. Корита овијех ријека или су пећинаста или пјешчана, а нагнута су, осим Сигнице и Ријеле, чија корита иду правце ка Југу, на Југозапад, што свједочи, да се тло Зетске Равнице нагиба ка Југозападу, у којем правцу теку Морача, Рибница и Цијемна. Од лушкијех вода напоменути нам је ријеке: Курпоштицу, Шегртницу и Тару, које нијесу ништа друго него бифуркација ријеке Мораче, на име: Шегртница мало ниже Бистрица одваја се од Мораче и покрај Понара изнише Жабљака, па испред Додоша иде даље у Сјеверозапад те утиче у Каратун, а с овом у Црнојевића ријеку код Плоче цеклинске; од Шегртнице одваја се код Жабљака Мала Морача и тече цеклинским лугом, па западно од острва Вранине у правцу ка Лесендри утиче у Језеро; од Мораче одваја код бјелопољске цркве Тара, која тече кроз лушко село Курило и мало више о. Вранине утиче опет у Морачу, која се од Бистрица престаје звати тијем именом, него се зове Курпоштица и у присоју о. Вранине утиче у Језеро. Трошна и широка корита овијех ријека прелазе земљиште више од по сахат пута. Ове ријеке чине огромне штете тамошњим житељима рушећи трошно земљиште и ширећи своја корита, као и честим поплавама. Још су лушке ријеке: Плавница, која извире испод Колаћенице мало западно од бериславачке цркве, храма св. Николе; Зетица, која извире до 20 минута Југоисточно од „магазина“ на Плавници и извори њени служе као „брод“, „скела“, када љети оплича ријека Плавница, те постане непловна; и Гостиљска ријека, која извире испод Доњег Гостиља. Све ове три ријеке служе као добри „бродови“ за риболов, обалама којијех направљају Зећани од трске „трпљаке“ које за хватање рибе, поглавито крапа, кад наступи плима, а средином корита лове разним справама, које сами прирађују, као кошицом и карићем скобаља и клијена, вршицом и парима јегуљу, опћима и јегуљу и крапа и т. д. Још нам вриједи споменути Мрку, од које се одваја један крак под именом Станића Поток и води у Шипницу, ова у Збељ, а Збељ у Грабовницу. Од Мрке одваја се други крак који иде броз Говеђи брод и зове се Дебели поток; од Мрке се одваја још и Мала Мрка, које се много ниже, до један сахат пута, укрштавају и то се зове Крсти Мрка. Сјеверније од Мрке вијугају потоци, које само сушно љето пресуши: Карачин поток, Даљевац и Жаборово, које опет утиче у Мрку. Све су ово бескорисне воде кад се одузме појење стоке, која око њих има највећу планину, а Грабовница не само да је за то најбоља и најподеснија него је она и најбољи пут ка Блату и најбољи брод за риболов. На Грабовници су Веља Ока, одакле је Афис паша, валија скадарски год. 1884 почео направљати пут до у поље на Биштуљке, кад је ударао на Хоте и Кастрате и осталу Малесију.

Али да би читаоце боље упознали са Зетском Равницом, ми ћемо је подијелити на поља, о којима ћемо на по се говорити.

I-во, **Подгоричко поље** — простире се између Мораче, Рибнице и кучкијех брегова, камо долазе: Покрајница, Златица, Доњани и Какаричка Гора. Оно заузима Сјевероисточни угао Зетске равнице; иначе се зове још и Дукљанско поље. Сјевероисточним крајем овог поља иде Златички поток дуж кога су у оно старо доба ископавали се златни рудници, по чему се то мјесто, односно село зове Златица. Приповиједа се, да се Златица пружала од Златичког потока до Горе Какаричке, чије су куће тако збијене биле, „да је могла мачка ићи с куће на кућу“, а раселило се ушљед великог и јаког вјетра, који је тијем ждријелом „носио дрво испод камена“. Становници Златице населили су данашњу Подгорицу, која се до тада звала: Пшенични до. И заиста јест до и рупа гдје је смјештена стара варош. Поље ово пресијеца водовод Диоклицијана,*) који долази од Диноше, па покрај врела, гдје Рибница извире па средином Подгоричког поља до на „Дукао“. Трагови водовода врло јасно

---

*) Ево, како се прича у народу о постанку овог водовода и Старог града у Подгорици:

Дукљан, прича каже, имао је једну сестру и брата. Ту сестру хтио је да узме себи за жену; брат му није давао, али он је једнако наваљивао, да учини то гнусно и безаконо дјело. Како га брат није могао одбити од тога, то се погоди с њим, да један доведе Цијемну на Дукљу, а други да сазида град на ушћу Рибнице у Морачу. Дукљан се прими да гради град, а ономе остави водовод. Погодба је била, ко први доврши свој посао, тај да одведе сестру. Још два камена имао је Дукљан да стави на да доврши град, кад је овај довршио водовод и ограбио сестру па умакао с њом. Дукљан се освраће и опази брата гдје бјежи са сестром; ограби она два камена па се пусти за њим. Гађе га једном са Побрежја и кам пане у сред Ћемовског, другом га гађе са Ћемовског и кам пане код Туви. Види, да га неможе стићи, па се поврати, а овај са сестром срећно умакне. Тако постане Стари град у Подгорици и водовод Диоклитијана, прича завршује.

се свуда, целивање те иконе помогло, и то још више ојача вјеру у њену чудотворну моћ.

Да се не би претјеривало са том светињом, и да не би, због тога, послије наступила реакција. Њ. Св. Васељенски Патријарх упутио је протосинђела г. Хрисостома да оде сам у ту цркву, да види како народ приступа икони Св. Богородице, и да му поднесе извјештај. Патријархов изасланик једва је могао ући у цркву од силног свијета. Он је посматрао начин прилажења невољних икони и чинодјејство свештеника, па је затим похвалио побожност присутног свијета и препоручио свима да у миру и у тишини приносе своје молитве, а свештеницима те нурије дао је нека упуства.

Пошто је поднио опширан извјештај Патријарху, овај је наредио, те је у „Еклисијастики Алитија“ и у свима овдашњим грчким листовима штампана сљедећа објава: „По часној патријаршиској бризи и заповијести ставља се до знања побожним и православним Хришћанима, да се од њих изискује велика пажња и обазривост, како би се предупредила свака злоупотреба поводом гласова распрострти у посљедње вријеме о чудотворним исцијељењима помоћу свете иконе Богородичине, у цркви посвећеној матери Божјој и званој Шест Мермера. Осим овога извјештавају се сви они, који из побожности иду на поклоњење поменутој св. икони, дају се на уму, да им благодат, као таква, даје свима светитељима дарове, и да наша непорочна вјера осуђује сваку мисао о новчаним прилозима, ради, тобож, још бољег дјејства божје благодати. Према томе предузеће се најстрожије мјере против новчане награде било цркви, било свештеницима, осим паљења воштаних свијећа, које, по обичају, горе пред иконама. Најзад се поново препоручује свима мудрост и пажња, како ни наши, а ни други народи не би имали повода да критикују најсветије ствари наше вјере. — У Васељенској Патријаршији, 1 маја 1902 године. Велики протосинђел Хрисостом“.

Ова објава Васељен. Патријаршије, имала је дјејства, јер се сад, и ако гомиле свијета непрестано тамо иду, одржава ред и тишина, и побожан свијет не обилазе са тасовима. Прије три дана наређено је, те се сваки дан служи јутрења и вечерња у тој цркви, и света икона приступачна је народу само у то вријеме.

Вјера твоја спасће те!

„Царигр. Гласник“.

(Књижевна вијест.) Овим објављујем српском читалачком свијету, да ће мојом накладом о Видову-дну изаћи: Прва свеска **„Илустроване историје српског народа“** *од најстаријих времена до краја 19. вијека.* Са 140 слика и једном бојадисаном картом балканског полуострва. Друго умножено издање. — Дјело ће излазити у свескама а износиће у свему 16 свезака. Сваке треће недјеље излазиће по једна свеска са два табака (16 страна) у лексикон-формату, на лијепој бијелој хартији а штампаће се овдје у Бечу. Цијена свеци 25 новч. = 50 хелера = 65 дин. пара. Претплата се прима на најмање 4 свеске по 1 фор = 2 круне = 2 дин. 60 пара; или шаљем поузећем кад неколико свезака изађу. Прва свеска може се добити на углед ко пошаље 50 хелера или 65 дин. пара (у пошт. маркама).

Пошто је првог издања „Илустроване историје српског народа“ коју сам прије 17 година дао штампати већ од дужег времена у промету нестало, а тражи се још једнако са многих страна, то се надам лијепом одзиву са свију крајева српског народа.

Ко се жели под повољним условима примити продаје овог новог издања, нека ми се што прије пријави.

У Бечу, на Спасов-дан 1902.

Коста Мандровић,
Wien III/3 Reisnerstrasse Nr. 41.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Оснивајмо економно-привредне задруге.

(Од радова Лешан.-Ком.-Загарачког учитељског удружења.)

Пише **Видак Ш. Нејовић**, учитељ.

(Наставак.)

Но као што већ рекох, у земљорадњи смо застали, или ако не застали а оно врло мало напријед коракнули; али и застој није толико зло као назадовање. Наше назадовање у имању, највише узрокује — управо — бездушне трговине — вађевине. Вађевине бивају у разним стварима, и људи их узимају у наду, да ако послије могну боље подмирити, разумије се већином од нужде, но има их и такових, које се чине ради тога да се узмилац стави у „моду“. Вађевине се данас највише дају и узимају у житу, воловима и хаљинама, а разумије се и у другим стварима*); али су ово три најглавније врсте вађевине. Жито на вађевину узимљу они, који се обрету без корице хљеба, и она је, разумије се, неопходно нужна; управо се без ње и не може, али требало би потражити начина, како би је што мање било, и да би за народ што јевтинија била. Житна вађевина се данас највише чини овако: узме човјек — капиталиста жито у вријеме купљења дације, кад је жито најјевтиније 4 - 6 нов. кило; а у прољеће даје исто жито по 10, а неки и ћекат и по 12 нов. кило. Ово је у пола више него главно те се овим узимаоци вађевине, којих има доста јако, упропашћује.

Још више наш народ упропашћује вађевина волова. Ова вађевина бива на два начина, и то први је начин: сељак, који нема вола да поре оно земље те има, а готова новца нема да га купи, он га мора узети на вађевину; разумије се обично га за трећину више плати, него за готовину. Но овај начин вађевине волова и ако је скуп, али се без њега и не може наш сељак проћи, јер се новац на обичну добит у народу данас не може наћи, јер га људи улажу у трговине, те узимају трећину и више. Но овакав начин вађевине бива нашем сељаку једном годишње; те сувишак који за вола, зато извађеног даје, заради му исти во, а и сељак може течајем године тај сувишак зарадити; те га баш ова вађевина неће за кратко вријеме упропастити. Истина, треба се постарати да се ради и на томе, да се нашем сељаку и у томе према могућности поможе, и вађевина што јевтинија бива, и да ју што мање буде. И ово би се у неколико постигло разумним радом земљорадничких задруга.

Други начин вађевине волова, у који спада у неколико и вађевина ситне стоке, вађевина кафе, шећера и друге робе, која се чини да се само до пара дође, највише упропасти нашега сељака. Овај начин вађевине, на који се најмање за трећину више плаћа, чини се због тога да се тобож стари — пређашњи дуг подмири. Но како се тим назадује и упропашћује имање оних, који узимају — а доста их је — овако на вађевину, између безбројних начина, ево да наведем један такав примјер. Човјек један бијаше дужан сто форинти. Повјериоцељи на истечени рок затражише своје, а овај не имајући новаца, па да би уздржао своју земљу да ју не прода, пође код неког касапина, заиште у њега новац, под неки — само њима познати интерес. Овај му да 100 ф., али не готова новца, већ по дугу који му је у народу, што је давао на вересију, којему је већ истекао рок; и то не у једнога већ ако ћеш у десеторице или још у вишине. Разумије се, дао му је да наплати новац, који он није могао изадити, већ да потроши наплаћујући скоро толико; а овај њему судом потврђену признаницу — задужницу да је примио од повјериоца готов новац, који му тобож зајма на обичну добит 10%, до неког извјесног рока, који никад не бива виши од једне године; и овај му се обвеже, поред дупле залоге, коју му даде у заставу, на означени дан дати готов новац, главне и добит, као и све путнине, које би повјериоц или његов пуномоћник учинио око скужавања новаца, послије означеног рока, а тако и судске, не обзирући се да ли ће овај и кад ће накужати по дугу дати му новац. Примаоц, који у исто вријеме постаје нови дужник, наплаћује, путује, зове дужника у суд и о јаду ради, те — мислим — ни он не би знао казати колико потроши новаца док их скужа, а ће кад и већу суму не скужа, већ се нађу на пропаст, а овамо он мора све намирити тачно на означени рок. Колико он при том штетује рада и новаца док му истече рок, да он мора мирити новац, то не знам — а можда не би ни он знао казати.

Кад истече вријеме да он мири, будући нема пара, а жао му продати земљу, он извади за дугујућијех 150 ф. (јер 50 ф. му је најмање, коштало наплаћивање и било на пропаст), пет волова, најмање за 200 ф. и аферим ако му даду 140 ф. Кад се овоме додаду путнине и трошкови, које су учињене, док је он овакав промет чинио, можемо рећи да му је дуг за годину дана нарастао са 100 ф. на 250 ф. Овим начином, кад и овим новцима истече рок, да дође до 250 ф., штетује опет најмање трећу пару. Сад на врху друге године он мора за ту суму продати не само дио свог имања, како је то могао најприје учинити, већ и сво своје имање. Ето овако се данас ради по селима да се до пара дође, не само у воловима него и са другим неким вађевинама, као у неколико ситном стоком, житом, кафом, шећером, таксираним задужницама и другим стварима. Овим начином сиромашнији дио нашега народа остаде без ништа; а само се капиталисте, рецимо 1% од становништва обогатише.

Да би овоме злу стале на пут економно-привредне задруге, нема сумње. За доказати ово, овдјечу у кратко изнијети, ако и у блиједој слици изложим, нацрт рада ова задруга. Сви задругари би дали нешто новаца као уписнину и улог, и тим би постали чланови задруге. Чланарина могла би се уплаћивати од једном, или коме би лакше било у роковима, било у новцу или којему домаћему производу, који би задруга могла на приплод употријебити. На новац који би задругари дали као улог, примали би исти редовно обичну законску добит. Задруга би имала своју управу, у коју би ушли људи вјешти таквим пословима, а при том и који имају највише свога имања, чим би за сваки случај гарантовали и осигурали повјерено им имање задругара. Управа би одговорна била за сваки случај штете у имању задруге. Она би руководила и управљала имањем задруге; употребљавала новац на приплод, које би све ишло у корист задругара; набављала би јевтине и добре справе за унапређење земљодјелства, као на пр. штрцаљке (макине за кропљење лоза и разних наших жита, на које се појављују разне болијести), ратарских справа, справа за сијање, вршење и др. — Задруга би својим члановима задругарима плаћала домаћи производ н. пр. жито у јесен скупље ако и мало од обичне пазарске цијене; а у прољеће кад се тражи вађевина у житу, давала га би задругарима, а по могућности и осталоме народу мјеста, у којима је основана задруга, јевтиније него је вађевина појединаца. Да би ово могло бити ево доказа: Нека је у јесен рецимо жито по 8 нов. ока, задруга би га куповала по 9; у прољеће кад је вађевина на пазару и у појединих трговаца по 15 нов. ока, задруга би га могла давати по 14 или и по 13 нов. оку.

Овако радећи задруга, користила би и народу и себи, те би с добићу могла исплаћивати и добит (законом задруге одређену) на главно и своје трошкове подмиривати (друштвене). Код задруге могли би чланови задругари, а према могућности и други, наћи најпотребнијега зајма у новцу на извјесно вријеме, за спасти дио свога имања; те тим уклонити се од вађевина, по цијену коју напријед наведох.

(Свршиће се.)

*) О вађевинама хаљина и других неких (још мање потребних ствари остављам за други пут.

се и данас познају, а на десетак минута од Врела постоје рушевине воденог резервоара. Поље се пружа уздуж и попријеко по један сахат пјешачког пута, и средином њега води главни друм за Нахију и Стару Србију.

У Златици под Спасојевом главицом, мало више куће војводе Васа Ивановића, постоје развалине старог манастира Златице, гдје је, прича се, основана била прва ветска епископија. Зидине тог старог, историјског манастира и данас се дижу за неколико (до 5 м.) метара у висину, премда је с њих дигнута огромна количина за зидање кућа. Узимање камена са тог манастира спријечио је назад неколико година данашњи Митрополит Црногорски Митрофан Бан, изда за то сходну наредбу, да нико не смије један камен дићи одатле. То је узрок, те се очувало то, што данас постоји од тог имповантног манастира, као историјски аргуменат зетске епископије. Источном ивицом Подгоричког, односно Дукљанског поља од Врела до Дољана пружа се једна раван под именом „Машлине“ или „Маслине“. Шљедовательно, да је тај простор био некад засађен маслинама, а да маслина може успијевати у Зетској равници већ је опробано у најновијем добу. „Изнад Машлина“, у Сјевер протеже се једна коса „долина“, која се данас зове Бојановића Долина, а прије се звала Јелина Долина. „При дну“, у подножју те долине биле су „одпријед“ Смокве Идризовића и на том мјесту родио се Стеван - Немања I. **) У дну поља, до десетак минута сјеверно од Подгорице диже се мјестимице кршевита и дивљом шипковином обрасла главица, Горица, у коју је одсио био са војском „Владика Раде“ кад је 1832 г. ударао на Подгорицу, а Ивановић на Зету, и гдје је 1876 био турски логор, одакле су Турци побили Љуботињане, кад су ови, одојивши се од Црногорске војске, која је била у Златици, сунули пољем од Златице право на шанац да у ње' ускоче, гдје их посада плотуном дочека и све покоси, да ниједан није жив остао. У славу тијех челик-бораца, а за знак ријеткога прегалаштва и одважности господар Црне Горе Њ. Краљ. В. Књаз Никола I. подигао им је видни споменик пред подгоричком црквом, храмом св. Георгија који се налази у присоју ове главице, урезавши у њ имена свију тијех неумрлих јунака. У осоју Горице, налази се Загорич, гдје постоји неколико скоро саграђенијех братоношкијех кућа, које су добили за ужитак земље емиграната подгоричкијех по 1889 год., као награду за проливање крви око Подгорице. Између Горице и Рибнице шире се Подгоричке ливаде на којијема је 1884 год. основана Миркова варош, прозвана по В. Војводи Мирку Петровић Његошу, на средини које диже се споменик Великог Војводе Мирка.

Стара и нова, Миркова варош, које раставља ријека Рибница, представљају два оригинална културна типа: двије противуположености, које нам рељефно предочавају контраст Западно-европске цивилизације са оном Источно азијском.

(Наставиће се.)

**) Ово сам посредно чуо од старца Петра Шћепанова из Сјенице у Кучима.

(Како се поступа с коњима, који су знојни, покисли и закаљани?) С марвом је као и с оруђем: чим га брижљивије и боље чувамо, тим дуже траје, и тим ћемо га моћи дуже да употребљавамо. Када коњи дођу знојни с посла, или покисли и блатни, не смију се тако оставити у коњушници, ако нећемо да нам оболе. Ако коњи нијесу јако знојни, истару се добро по хрту сламом, сијеном или вуненом крпом, и то низ длаку, па се онда покрију лаким вуненим покривачем. Послије тога се оперу добро ноге чистом водом. Ако су коњи јако уморни, радећи по великој врућини и прашини, треба им још поред тога опрати чистом водом капке, ноздрве, чмар и пуздру. То се најбоље ради меком крпом или сунђером. Коњи се послије тога веома добро осјећају, јер постану свјежи, и умор им попусти. Када се коњ добро осуши под покривачем, онда се још добро очисти чешагијом и четком. Сасвим другачије се поступа, када коњ дође с посла сав у пјенама и уморан. Прије свега треба зној и пјену са коња оциједити. За то је најбоље одугачак, дрвен нож, око по метра, или оштроко челично перо, којим се сплави зној и пјена с коња. Прије него се коњ уведе у коњушницу, добро је ако се прохода око четврт сата по дворишту, да почне крв правилно колати, и да дисање дође на праву мјеру. Послије тога се коњ дотле таре сламом, док се сасвим не осуши, па се онда покрије вуненим покривачем.

Врло лакоумно раде они господари, који коња, који је дошао уморан с рада и сав у пјенама, одмах уведу у коњушницу, скинувши са њега седло или ам (ајам), а не покрију га. Близа је памети, да се коњ на тај начин мора нахладити, јер тијело губи много топлине испаривањем зноја. Гдје су два коња, а само један човјек да их реди, ту се онај други коњ испрегне, скине му се ам, па се покрије добро сукненим покривачем, и тако остане, док дође на њега ред да се чисти. Ако је коњ мокар од кише или снијега, ради се исто тако као што напријед описасмо. Ако коњ уза све то почне да дркће, треба га неко вријеме покривена проводати. Исто тако и блато треба одмах с коња састругати, па онда добро изатрати и очистити сламом, да се прашина не хвата и не улази у длаку и кожу, јер чим дуже прашина или блато стоји на длаци или кожи, тим се теже чисти и вади напоље. На сваки начин треба да имају коњи у оваким случајевима доста сухе стеље и да нијесу на промаји, јер би иначе лако прозебли, па сто различитих болести. „Привредник“.

(Послије којих биљака треба сијати мухар.) Мухару се не даје нарочито мјесто у плодореду и кад се то чини, онда му се обично даје посљедње мјесто. У усјевном реду, мухар је неутралан како у погледу усјева који су му претходили тако и у погледу оних који се сију послије њега. Зато се он са истим успјехом може сијати и прије и послије ражи, пшенице, јечма, овса, проса и осталих усјева. Посијан на свјеже пођубреној земљи коју он добро исплаћује, а исто тако и као други или трећи усјев послије ђубрења; посљедње је мјесто боље за мухар него свјеже пођубрена земља, јер се на њој раввија неједнако, пати од сњети и јако се корови. Мухар прекрасно рађа на новини, више годишњој орници, парлогу, послије луцерке и других вишегодишњих пићних биљака. Подноси лако и да се гаји и за више година на истом мјесту а и да буде чешће на земљи, на којој се раније гајио. Са тих особина својих, могућно је користити се мухаром у прелазу с једног плодореда на други а исто тако и за увећање површине за гајење мухара а да се тиме не ремети плодоред. Послије мухара врло добро напредују јара жита а нарочито озима која се посију у истој години кад је мухар покошен.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Цетиње, 24 маја.

СПАСОВ-ДАН

Четрдесет и четири пуне су године од оног крвавог мегдана, на коме Црногорац запечати свој вјековни завјетни идеал:

независност и свету слободу.

Чувајући тај свети идеал, посећи га, као најјачу амајлију, на срцу свом, он се, вијековима на мртвој стражи, јавља по бојним пољанама, и гвозденим прсима брани свој драгоцјени камен, али Граховска побједа остаде на сва времена битним доказом његове неунеле бојне славе, којом се, беспримјерним, чудним јунаштвом и самопожртвовањем *круниса велико дјело Лоћенског Генија:*

Мртва лежи војска многа,
Кадри-паша глава паде;

Све пропаде — не остаде
Ни гласника жалосћога!
Све пропаде...
ал' остаде:
Славни спомен овог дана,
Ове борбе и мегдана,
И остаде дичан глас:
Да се њиме пјесма бави,
Да се прича, да се слави:
Док је Српства — док је нас,
Кнез Данило — Граов-Лаз!!

Бакански.

Вршећи дјело дужности хришћанско, и ове године у нашој манастирској цркви, послије свете литургије, држао се парастос за упокој погинулим борцима који за вјеру и отачаство славно на Граховском пољу падоше. На служби и парастосу присуствовала је Њено Кр. Височанство Књагиња Милена, Њено Вис. Књагињица Ксенија, Велики Војвода Граховски и Зетски — Његг. Вис Књаз Мирко, веледостојници, војничко старешинство и чиновништво — све у пуној пароди.

Дирљиво је видјети, гдје, уз Височанствени Двор и народ, налази се и неколико лијепе старости, на чијим прсима блеска се побједна Граховска медаља, како на кољена, са запаљеним свијећама моле се Богу за душе погинулих својих Граховских другова, шапућући:

„Бог да ви душу прости и вјечна ви памјат!“ —

Пер...ић.

(**Из дјевојачког Царице Марије института на Цетињу**). Закључни школски испити држе се у овом институту, према постојећим правилима, редовно сваке друге школске године, а онијех година, кад тијех испита нема, држе се само годишње репетиције. Ове године су на тај начин отпочеле годишње репетиције из свију предмета у понедјелник 20 маја и трајаће до 7 јуна. Распуст ученица биће 9 јуна о г.

(**Колски пут од Богетића до Острога**) за који смо раније јавили, да ће бити изграђен прије Тројичина-дневи, довршен је овијех дана сасвијем и прва кароца приспјела је већ 18 о. м. у Острог. Подробније вијести о отварању овог пута наћи ће поштовани читаоци у данашњем нашем допису из Острога.

(**Из управе вароши Цетиња.**) Ове недјеље било је странаца на Цетињу 131 и то: из Аустрије 35; из Италије 34; из Инглешке 5; из Њемачке 7; из Србије 2; из Турске 33; из Француске 15.

(**Нове слике**). Српска Штампарија у Загребу издала је и спремила за продају двије нове слике, чувене српске јунаке: Илију Бирчанина обор-кнеза испод Медведника и хајдук Вељка Петровића. Обје су слике веома лијепо литографски израђене на финој хартији — картону, тако да могу уоквирене служити као украс свакој српској кући. Свака је слика висока 70, а широка 50 цм., тако да је према доста красној изради и величини слика цијена њена врло незнатна. Свака слика, стаје 1 круну, а ко пошље новце Српској Штампарији за обје слике, добиће их у кућу трошком издавача — Српске Штампарије.

(**Винарско Удружење за Далмацију.**) У Сплету постоји друштво под горњијем натписом, којему је главна сврха, да упознаје трговце и друге набављаче вина са правим природним далматинским вином. Вино из Далмације познато је као једно од најјачих и најукуснијих што их има у цијелом свијету.

У Далмацији ове године још имаде доста нераспродана вина, те, ко би га желио набавити, нека се обрати Винарском Друштву у Сплету, а ово ће га бесплатно напутити, гдје ће моћи набавити правог природног домаћег управ изврсног далматинског вина

Пишу нам из **Куча**:

Племенске старешине и укупни угњавнији прваци реченог племена, сагласили су се, да на дан 2 јуна ове године прославе тридесетогодишњицу свом омиљеном дугогодишњем учитељу — племенику и брату г попу Вуку Поповићу на Ублима код племенске школе, чиме ће му се изразити љубав, признање и симпатије, стечене на пољу тешког али по народ корисног учитељског позива.

Телеграми Бечког „Кор. Бира“.

АМСТЕРДАМ, 19 маја. — Краљица Вилхелмина изишла је данас први пут послије своје болести из дворца Лоо.

ПАРИЗ, 19 маја — Леон Буржоа примио је кандидатуру за пресједника коморе, коју су му понудили љевичари.

КОЛОЊ, 19 маја — Цар Вилхелм поћи ће 4/8 (по новом) у Ревал.

ПАРИЗ, 20 маја — Комора отворена Привременим пресједником изабран је Буржоа са 303 гласа против Дешанела, који је добио 267 гласова

ЛАВОВ, 21 маја — Побунили су се зидари и навалили камењем на чету војника, која се враћала с вјежбања. Војска их је рашћерала. Рањено је 5 војника и 3 радника. Послије подне поновише се сукоби између војске и радника, при чему су три особе смртно рањене, које су у болници ранама и подлегле

ПАРИЗ, 22 маја. — У министарском вијећу предао је Валдек-Русо оставку министарства. Лубе примајући оставку сажаљењем, захвалио је на помоћи, што му је министарство указало у тешким временима Говори се да ће Брисон саставити ново министарство, у коме би Делкасе, Андре и Ланесан задржали своје портфеље.

СОФИЈА, 22 маја — Говори се, да Данев по наредби Књаза бугарског неће овога пратити у Петроград, да се расправе у скупштину не би прекидале.

ЛАВОВ, 22 маја. — И данас поновили су се немири, али је војска рашћерала раднике без употребе оружја.

БЕРЛИН, 22 маја. — У рајхстагу изјавио је пресједник Балестрем у име посланика и народа њемачког најсрдачније сажаљење над несрећом, која је задесила племенити народ француски. Посланици у знак сагласја устали су на својим мјестима.

ПАРИЗ. 23 маја. — Фалијер и Буржоа савјетовали су Лубету, да повјери Брисону састав новог министарства, о коме се међутим сумња, да ће се тога примити.

ПАРИЗ, 24 маја. — Лубе повјерио је сенатору Конбу састав министарства. — Конб примио је позив и преузеће унутрашње послове и просвјету, а жели добити Рувијера за министра финанције. Мисли се, да ће у новом министарству остати Делкасе као министар иностраних дјела и Андре као војни министар.

ДРЕЗДЕН, 23 маја. — Стање Краљево погоршало се. Слабост срца изазива неспокојство.

ПАРИЗ, 24 маја. — Буржоа изабран је дефинитивно пресједником коморе са 326 гласова.

Шах персијски послао је 10.000 франака за жртве на Мартинику.

Мир између Инглеза и Бура

ПРЕТОРИЈА, 19 маја. — Стејн због болести није био присутан вијећању у Веренигингу, већ је отпутовао у Кригерсдорп.

ЛОНДОН, 20 маја — Киченер јавља од 31/V (по новом), да је записник, који садржаје услове за капитулацију Бура, јуче потписан од свијех заступника бурских и од Милнера и Киченера.

ЛОНДОН. 21 маја. — У парламенту дао је Балфур прочитати конвенцију са Бурима. коју је влада инглешка одобрила. Услови те конвенције јесу ови: Бури полажу одмах оружје и предају све оружје; признају Краља Едуарда као суверена (живо одобравање); сви бургери изван Транзвала и Оранжа као и сви заробљеници биће повраћени у отачаство и неће бити лишени слободе и својих добара (одобравање на страни опозиције); војна управа биће замијењена грађанском што се најприје узмогне; аутономија ћа се завести чим околности то допусте; усташи лишени су изборног права а поданици инглешки, који су се борили противу Инглешке биће стављени пред суд.

УТРЕХТ, 22 маја. — Овдје је јуче била конференција бурских делегата код Кригера.

ЛОНДОН, 23 маја. — Краљ одликовао је Киченера достојанством висконта. Балфур саопштио је посланицу Краљеву, којом препоручује, да се Киченеру даде награда од 50000 инглеских лира, у знак признања за ванредне услуге.

ПРЕТОРИЈА, 23 маја. — Шалкбургер и Луј Бота управили су Бурима позив, у којем узносе њихово јунаштво у рату и позивају их да сада узраде у корист свог социјалног и инктелектуалног развијања и да не ускраћују лојалну покорност новој влади.

ЛОНДОН, 23 маја. — И кућа лордова усвојила је награду Киченеру и изјавила признање војсци.

ЛОНДОН, 24 маја. — Парламенат одобрио је са 380 против 24 гласа новчану награду за Киченера и изјавио је своју благодарност официрима и војницима у Африци.

ЛОНДОН, 24 маја. — Киченер јавља, да је јуче 1154 Бура предало оружје са усклицима „Хура Едуард“!

ПРЕТОРИЈА, 24 маја — Девет посјетио је логор у Вредефору и позвао суплеменике своје, да покажу Инглезима, како добри колонисте могу бити Бури.

На знање мјеснијем школскијем властима

Од сад се могу наручити и купити код *Прве К. Ц. Повлашћене Књижаре П. М. Калуђеровића на Цетињу* пријеђени протоколи, које је уредило *Главно Школско Надзорништво*:

I **Протокол школског прихода** (од 220 страница). Цијена 7 круна.

II **Протокол школског расхода** (од 220 страница). Цијена 7 круна.

Ови протоколи су великог формата и тврдо укорицени.

Цетиње, 20. Априла 1902.

Број 48.

УПРАВА ДРЖАВНЕ ШТАМПАРИЈЕ.

ШТАЈНБРУХСКА
ГРАЂАНСКА ПИВАРА
Акционарско Друштво Будапешт-Штајнбрух.

Потписана дирекција јавља поштованом грађанству да је главни депозит своје бире за Црну Гору смјестила код господина

ВУКА ВУЛЕТИЋА,

посједника „Grand Hotel-a.“

Ту се продаје на велико и мало њена на **паришкој свјетској изложби године 1900** првом наградом **„Grand Prix“** одликована бира.

Дирекција
штајнбрухске грађанске пиваре
акционарског друштва
Будапешт-Штајнбрух.

Р. 56 Бр. 31 4—4

ОБЈАВА

16 Јуна т. год. држаће се на Ријеку јавна лицитација продаје руја општина: Доњосеоцке, Трновске и Смоковаца на магазин Сељански.

Стављајући до знања свијема који би жељели исти купити, нека се тај дан у 9 сати пред подне пријаве потписатијема.

Ријека, 19. Маја 1902. г.

За Општину Доњосеоцку:
официр **Периша Вујовић,**
За Општину Трновску:
Никола Вујовић, кап. писар;
За Смоковце:
Иво Смоковац, киет.

Р. 62 Бр. 40 1—1

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ

Приликом јаког стомачног боловања мога сина, вјечито су ме задужили, честом посјетом пресједник Окр. Суда г. Бакић, пресједник општине г. Радоњић, сви Дедовићи и без разлике грађани Андријевички, да им као људима најискреније благодарим на њиховом једногласном и срдачном одзиву на мојем брзом и тијесном часу. Особито сам им благодаран, што су труд положили њих скоро 50 друга до границе, а од границе 26 друга и болесника на носила понијели по савјету војничког бимбаше г. доктора Хусеин-ефендије у Беранима.

Неуморно дневно и ноћно заузимање царског војничког љекара и његовог апотекара г Хусеин-ефендије спасло је за ови пут болесника од очигледне смрти.

Поред моје велике молбе нијесу г. љекар нити његов апотекар шћели за њихов толики учињени труд примити ни једног солда новчане награде са тим изговором: *Нама је мило и са тим се рачунамо награђени па то било и са нашим великим трудом кад нам исшане игбал за руком да учинимо добро.*

Не само на болесника, о којему је ријеч у овој изјави, него на стотину мјеста по овом округу речени бимбаша г. доктор Хусеин-ефендија учинио је над болеснима велики успјех, којега му заиста ово мјесто особито признаје.

Са горе казаним задужио ме царски бимбаша да му јавним путем благодарим, желећи му од Бога добро здравље и напредак његовога неуморног трудољубивог рада. — Хвала ти вјерни царски радниче!

Андријевица, 20/V 1902 г.

Илија Бошковић
Поштан.-Телегр пензионер и трговац.

Р. 221 Бр. 41 1—1

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Са јаким ударцем по срцу јављамо својим знанцима и пријатељима, да се је наш незаборављени син

ТОМО,

у 8. години послѣ петодневног, боловања, преселио у вјечност 5. овог мјесеца.

Не могу пропустити, да овом приликом не изјавим особиту благодарност г. бригадиру — Војводи Машу Ђуровићу, г. сердару Саву Пламенцу, овдашњем чиновништву с браћом Глуходољанима; г подкомандиру Васу Бокану с Буковичанима, Сотонићима, Брчељанима, Подгоранима; оф. Лазару Машановићу с Папратничанима; оф. Мирку Клисићу с Лимљанима, Бољевићима; учитељу попу Николи Чавловићу, са школском дјецом; г. свештеницима: Јовану Гвозденовићу, Тому Јововићу, г. Саву Вукосавовићу; г. Ђуру В. Зеновићу, Саву И. Аїдуковићу, Јовану А. Љумовићу, Симу Н. Поповићу, Ђоку Мирановићу; — Саву Кусовцу. Свима и сваком остајемо благодарни, који год нам у нашој туги учествоваше ма којим начином било.

Глухи-до, 6. Маја 1902.

Ожалошћени:

Иво отац; **Ивана** мати; **Петар, Коле, Душан Ристо** браћа; **Марица** сестра; **Мило** стриц; **Мило, Лука** братучеди **Бранковићи**

Р. 158 Бр. 42 1—1

Уредник: Др. Л. Томановић. **Издавалац: Државна Штампарија.** **У К. Ц. Државној Штампарији.**